

Obraz, akce, směna, změna

„Vše co obvykle nevidíme / nejvíce na nás hledí“ – napsala v jedné své básni Anna Hábllová, ročník 1983. Jako básnička vydala v rozmezí let 2013 a 2020 čtyři sbírky, jako vystudovaná architektka pak připravila dvě knihy věnované magii měst a míst. A jedno s druhým, věda a poezie, se potkaly i **v její první próze**: vyšla v brněnském Hostu pod názvem *Směna*.

RADIM KOPÁČ

Ten titul znamená víc, než se zdá. Právě odtud, z těch pěti hlásek, „nejvíce na nás hledí“. Směna – to je šichta od-do; směna – to je výměna něčeho za něco; Smena – to byl název sovětského fotoaparátu, sestaveného prvně v devětatřicátém roce; a od „směny“ je taky krok ke „změně“ anebo „měně“.

Realizovat plán

Všecky tyhle významové roviny hrají v autorčině prvotině, co má žánrově nejbližší k novele, svou roli. Tou nejbánálnější je asi práce: hrdinka jménem Petra sice vystudovala výtvarnou školu, ale má v sobě nějaký blok, ostych, strach, takže se ve světě umění cítí značně nespásná, nepatřičná. Radši sedne v krámě za kasu a markuje rajčata, papriku, okurku, rukolu, půlku chleba. Je navíc po vztahovém krachu, takže

ji stereotypní úkon docela rychle mechanizuje, umrtvuje a zabavuje kreativity.

Jakmile ale z práce zmizí, nastává změna: vytržení. Skutečnost je najednou nějaká závažnější, tíživější a dost neodbytně si po hrdince žádá své zpracování: jednou obrazem, jindy akcí. Obraz hraje pro hrdinku prim: ať skicuje zraněného orla, ať portrétuje kamarádku na kocoura. Je to každopádně obraz něčeho animálního, přírodního, co ale člověk dost krutě poškodil. Orla spálil drát elektrického vedení, kocour vegetuje zavřený v cizím bytě.

Ty akce jsou neméně důležité: hrdinka je do nich ovšem skoro vždycky natlačena proti své vůli. Jednou uvázne s expřítelem v jakési ruině, zasvěcené nějakému podivnému výtvarnickému pseudokultu, jindy se podílí na vloupačce do cizího bytu. A uniká jí celou dobu, že všechny tyhle „akce“ jsou vlastně dobře nakreslený plán, který „náhodou“ pomáhá realizovat.

Napětí mezi stereotypní dřinou v supermarketu a svobodným tvůrčím elánem mimo směnu má paralelu v jiném kontrastu: mezi klasičkou malbou a konceptuálním, respektive postkonceptuálním uměním. Na jedné straně tradice, na druhé obrazoborectví: řemeslo a poezie proti libovolnému „nápadu“, co přinese aktuální chvíle.

Právě o tom se hrdinka učila na škole, právě o tom vedla diskuse se svým excentrickým, trochu šíleným expřítelem (který se ve výtvarném provozu na rozdíl od ní zorientoval na výbornou); právě takhle metodická rivalita se nakonec stane úběžníkem celého příběhu. Jako by hrdinku celý ten čas někdo pozoroval okem kamery (Směna). S cílem přetavit ji ve své dílo a to pak obratem dobře prodat (měna).

Kšeft, sláva a budoucnost

Anna Beata Hábllová napsala prózu s tajemstvím. Pozoruje v ní lidské typy, pozoruje sebe, pozoruje svět kolem sebe i svět umění, jež se s tím vším snaží pracovat. Je to příběh podvedené hrdinky, která se stala figurou na šachovnici jednoho cynického hráče, jemuž není proti mysli směniti lásku za kšeft a vteřinu slávy. Je to text nevybojný, dostředivý, nenápadně snivý i básnivý. Suverénně vystavený. A pod veškerou tou hrdinčinou nervozitou a nejistotou s trochou naděje. Jako v jiné autorčině básni: „každý kdo píše / věří v budoucnost“.

Anna Beata Hábllová: Směna

Host, Brno 2022, 216 stran

Autor je literární kritik